
KRÓNIKA

JÚLIUS 4-E ÉS A JOVAN POPOVIĆ-DÍJAK. Július 4-e alkalmából Újvidéken átadták a Jovan Popović-díjat, amelyet a Harcos Szövetség Tartományi Bizottsága alapított a forradalmi múlttal foglalkozó irodalmi, képző- és filmművészeti, valamint publicisztikai művek díjazására.

Az életműért járó díszoklevelet és díjat Jovan Veselinov Žarko, a Föderáció Tanácsának tagja kapta.

Újságírói tevékenységéért, illetve alkotásáért elismerésben részesült: Žarko Atanacković, belgrádi nyugalmazott ezredes és publicista, Milenko Beljanski zombori újságíró és Urbán János szabadkai író. Díszoklevelet érdemelt ki az újvidéki Dnevnik napilap szerkesztője, az Újvidéki RTV Iskolarádió műsorának szerbhorvát szerkesztője és a zombori Avram Mrazović Általános Iskola.

A történelem és a társadalomtudományok tárgyköréből díjat kapott dr. Danilo Kecić újvidéki történész.

Képzőművészeti alkotásokért *Jovan Soldatović* újvidéki szobrászt és *Božidar Bošković* újvidéki festőművészt díjazták.

A film- és színművészet tárgyköréből díjat kapott: Vicsék Károly újvidéki filmrendező, Slavko Obradović forgatókönyvíró és Milorad Djuričić filmrendező (posztumusz elismerés), díszoklevelet pedig az újvidéki Neoplanta filmvállalat.

BELGRÁDBAN ÁTADTÁK AZ IDEI JÚLIUS 7-E DÍJAKAT. A tudományokban, művészetekben és nevelőmunkában felmutatott kimagasló teljesítményekért elismerésben része-

sült dr. Desimir Veselinović, dr. Dimitrije Vučenov, dr. Minir Duši, Velimir Bata Živojinović, színművész, dr. Katarina Isaković mikrobiológus, Nenad Jovičić filmoperatőr, Radomir Konstantinović író, dr. Ljubisav Marković közgazdász, Rade Marković színművész, Aleksandar Matanović sakk-nagymester, Aleksandar Mitrović vegyész-mérnök, dr. Todor Mišić búzanemesítő, Vlada Radović festőművész, Jelisaveta Surudjić pedagógus és Nikola Heroigonja zeneszerző.

HÁBORÚ ÉS MŰVÉSZET. „A JKP és Tito elvtárs vezette népfel szabadító háború nemcsak fegyveres harc volt, hanem a haladó szellemű erők mindent átfogó mozgalma is, amelyben szabadon érvényesült minden alkotóerő, s amelyben az emberek felszabadult energiája áthatotta az élet minden területét — így a művészetet is” — jelentette ki Dane Petkovszki hadseregtábornok, népvédelmi államtitkárhelyettes *A népfel szabadító háború a jugoszláv művészek alkotásaiban* című kiállítás megnyitóján a belgrádi Hadseregotthonban.

Ez az ötödik ilyen jellegű kiállítás és egyúttal a legnagyobb. 216 szerző 246 alkotását mutatja be. Újdonsága, hogy az idén első ízben iparművészek is részt vesznek a kiállításon. A legértékesebb festményeket, rajzokat és szobrokat elismerő oklevéllel jutalmazták, ezenkívül valamennyit megvásárolják. A vajdasági művészek közül az újvidéki Moják Aranka kapott oklevelet.

MILAN KONJOVIĆ SZÉKFOGLALÓ-LALÓJA. Június 17-én Milan Konjović festő akadémiai székfoglalót tartott Újvidéken, majd pedig megnyílt a mintegy hatvan festményét bemutató retrospektív kiállítása. A nagyszabású kiállítás, amelyet Aleksandar Tišma író nyitott meg, valójában végigvezeti a nézőt Konjović teljes munkásságán, 1913-tól kezdve napjainkig.

A székfoglaló alkalmából Milan Konjović interjút adott Acs Józsefnek, a Magyar Szó képzőművészeti kritikusának. Az alábbiakban ebből a beszélgetésből közlünk részleteket.

▲ *Mindig aktualizáltad a művészet és az élet viszonyát... Sohasem engedted meg, hogy elfinomodjon a kifejezési módod és dekadenssé váljon, ugyanakkor állandóan küzdesz, hogy a modern művészet eszközeivel: a szín és a forma által fejezd ki magad. Egyszóval ez a művészeti magatartásod széles területen érvényesül, és hét évtized óta „dinamikus egyensúlyban” — ha lehet így mondani — tartod a művészet és az élet viszonyát.*

— Én a mai világban élek, minden történése reagálok, események közepe élek, lépést tartok a mai dinamikus és feszült — a humanizmusért folyó — küzdelemben. Egész életemben küzdő voltam és harcos, életemben követtem minden eseményt ebben a súlyos életfolyamatban — amikor az ember a lenni vagy nem lenni helyzetekkel szembesül. Ezt fejezi ki az én erőteljes festézetem.

▲ *Mi a festézeted lényege? Melyek azok az érzelmek, amelyeket „szerencsés pillanatban” a szemlélőnek éreznie kell?*

— Gyerekkoromtól kezdve sohasem érdekelték a külső tények, hanem az, ami mozgatja a világot. Ebből következik az ember sorsa. Állandóan követtem az ember életét, az emberiség sorsát és nem utolsósorban a jugoszláv

népek sorsát. Az életdinamika crescendojával lépést tartok, s a művészetem intenzitásával követem ezt.

▲ *Miért tartod oly lényegesnek a színt a dinamika érzékeltetésében, ami a mi tájunkat és életünket illeti?*

— Ahogy a beszéd, a nyelv is kifejezési eszköz, amellyel az ember elmondja érzelmeit és gondolatait, úgy a festészetben a kifejező médium az anyag, a szín, mert csak ezek által lehet teljesen egy belső világot, élményt, kivetíteni. Ahogy a szó, a beszéd, a nyelv egyfajta kifejezési módja az embernek, éppúgy a szín az, amivel, ami által a festő művész, vagyis valóban festőművész.

▲ *Mi volt részedre a kubizmus, amit nagyon fontos a művészettörténelmünk szempontjából megvilágítani, hogy megismerjük sajátosságainkat, mert akkor is úttörő munkát végeztél.*

— A kubizmus arra tanított, hogy az egy új valóság, hogy saját belső víziója által él, a szín fölfedezésével pedig megtanultam, hogy ez a festészet legfontosabb és egyedüli kifejezési módja. Ennek folytán — mivel már gyerekkoromban megéreztem a szín fontosságát — és megtudva az előbbieket, amit mondtam (ami már tudatos fölismerés volt) tovább fejlődtem festői stílusomban. Így született meg a „kék korszakom”.

▲ *A szín felfedezése az élet felfedezése tehat. Mit láthatunk meg abból, ami nincs a képen megfestve, de ott vannak helyette a színek?*

— A szín kifejezi, hogy a festő az optimista életet szereti, imádja, vagy pedig pesszimista. Megtudjuk, hogyan viszonyul az élethez, élettágadó, cinikus, romboló a festő, vagy egyik sem. Mert az élet szerelemből fakad, az élet szeretetből ered, a rombolásból való kiindulás cinizmusba vezet. Mert nem lehet alkotó az, aki gyűlöli az embert és az életet. Csak is az élet szeretetével és imádatával

élhetünk. *Voli i slikaj!* — szeretettel születik és szeretet kíván az ember.

A művészet tehát allegorizálja az emberi szeretetet; az igaz művésznék egyik nagyon is magasatos kötelessége a szeretetadás — a horizontnak, s mindannak a gyönyörűségnek és szépségnek a feltárása, ami minden emberben megvan, vagyis a boldogság utáni vágy. Az illúziókra szükség van, mert az élet rideg és kérelhetetlen. Ezzel szállok szembe.

▲ *Vajon az életnek ilyennek kell lennie, és senki sem kerülheti el a sorsát? Tragikus, de egyben teli lehet erkölcsi és természetes szépségeivel is.*

— Az ember legnagyobb csodája az, hogy Ember. Tudja, hogy véges lény, és tudja azt is, hogy ezt fel kell tárnia, s a művészet feladata mindazt a szépséget feltárni, ami az emberekben születésüktől kezdve bennük van. A természet szépsége a csoda és a titok, amit sohasem lehet megfejteni.

▲ *Vajon a művészet hoz-e magával új megismeréseket és felfedezéseket?*

— Ez lenne a hivatása. Hogy az ember látókörét kiszélesítse, és ezáltal az emberek közeledjenek egymáshoz. Ez a 9. szimfóniában csodálatosan kifejezésre jut: emberek milliói ölelkeznek a szeretetben.

▲ *Mi a véleményed a mai helyzetről az életben és a művészetben?*

— A mai kor egyike talán a legtragikusabb történelmi koroknak. Mert arról van szó, hogy megmarad-e vagy eltűnik az emberiség. Bennem az a hit él, hogy az emberiség minden katasztrófát túléli, és tovább létezik. Az azték, görög, római, klasszikus civilizációk vége... Voltak még nagyobb civilizációk is... Egykor minden volt már. Az ember hisz abban, hogy tovább fog élni. Bennem megvan az életöröm és a hit. Nem tu-

dom elképzelni az életet öröm és optimizmus nélkül, mert ez tényleg megvan az életben. Mi az ember? Metafizikai lény többek között. Benne vannak a kozmikus erők, amelyeknek mi is részesei, hordozói vagyunk. Intuícióval tudok valamit fölfogni — csak rációval nem sokra mehet a művész. Mondrian 300 képet festett, s miután mindent „lemért”, és a dolgok végére jutott, letette az ecsetjét. Nem sokra vezet a ráció. Az ember eljutott a Holdra, de semmi újat nem talált, mert ott nincs emberi élet. Ahelyett, hogy rendet csinálna a Földön, hogy milliók emberi módon éljenek. Vannak idők, amikor fontosabb a művésznék is egy magasabb idea (társadalmi-politikai célok) szolgálatában állni, de ugyanakkor nem ismerem el azt, hogy diktálják a művészetet. Nálunk nem volt így, vagy rövid ideig tartott csak, Tito humanizálta az életünket.

Giotto előtt már Sopočaniban bebizonyítottuk, hogy a modellálásból a modulálásba kell átérni, ezzel megelőztünk sokakat. Mi leszünk a világon a vezető festőnemzet. Erre sok példa van már eddig is.

▲ *A dáridó és a ditirambus a kulcsszavak, amit Konjovičtyal kapcsolatban használhatunk. Az akadémiai székfoglalód is ennek a jegyében történt.*

— Az akadémia elfogadta az én javaslatomat, hogy székfoglalóm alkalmából kiállítás is rendezek. Vidoje Romandić festő válogatta össze az anyagot, s „Út a kép felé” címet adtam neki. Ezt az elgondolást már Pribojban, a „Pivo Karamatijević” képtár is alkalmazta. A kiállítás a legmarkánsabb műveket — a kezdettől a mai napig — mutatja be, és teljes áttekintést nyújt munkásságomról. Nem hasonlít az eddigi retrospektívákra... 13 éves kori képeim és 1913-ban festett képeim a maiakkal

együtt a színt, az erőt, a drámaiságot és a gesztust jelenítik meg, melyek állandó együthathói művészetemnek. *A földhöz és népeinkhez való ragaszkodásom a kötelességvállalással azonosul.* A Balkánhoz, a középkori freskók világához és a népköltészet bölcsességeihez tartozom, ott vannak a gyökereim. Inkább dionüszoszi, mint apollói szellem ez. A föld iránt köteleztem el magam, amiért egész életemben küzdöttem: a szabadságért. A sajátunkat nem adjuk, a másét nem kívánjuk. Az erő és a dinamika megtartása állandó áldozatot kíván.

COROSCA-KIÁLLÍTÁS BELG-RÁDBAN. A Modern Művészeti Múzeumban megnyílt José Clemente Corosca kimagasló mexicói festőművész kiállítása a művész halálának 38. évfordulója alkalmából. Mintegy 150 munkája — tempera, rajz, grafika, vázlat — került kiállításra a szerző valamennyi periódusából. A kiállítás eddig megjárta Kubát, a Szovjetuniót, az NDK-t, Lengyelországot, Nagy-Britanniát, Francia- és Olaszországot.

GERTRUDA MUNITIC SIKERE. Gertruda Munitic jugoszláv énekesnő óriási sikert aratott a mexikói főváros operaszínpadán. Verdi Rigolettójában Gilda szerepét alakította. Amikor a függöny legördült, a közönség viharos ovációkban tört ki, elhalmozta virággal a jugoszláv művésznőt, aki több mint hússzor jött ki a függöny elé.

A mexikói lapok ebből az alkalomból azt írják, hogy Gertruda Munitic rendkívüli képességű világklasszis, az európai belcanto igazi képviselője, akinek éneklése valósággal lenyűgözte a hallgatósságot.

Gertruda Munitic a jugoszláv—mexikói művelődési együttműködési program keretében tartózkodik Mexikóban, és több operaeszen lép fel.

JAKAC—KIÁLLÍTÁS SZARAJE-VÓBAN, WANYEK-TÁRLAT SZABADKÁN. A Képzőművészeti Találkozó Lenin-parki szalonjában holnap zárul Wanyek Tivadar, nemrégiben elhunyt neves vajdasági festőművész retrospektív tárlata. A kiállítást szép számú érdeklődő tekintette meg.

A sarajevói Collegium Artisticum művészpavilonban megnyílt Božidar Jakac neves jugoszláv festőművész tárlata. A címe: *A negyedik és ötödik offenzíva nyomában*, azaz a népfelszabadító harcban fogant alkotásai felől közelíti meg az ismert művész alkotómunkásságát. Összesen 75 rajz, pasztell, rézkarc és akvarell került közönség elé. A kiállítás két hétig marad nyitva.

MAJTÉNYI-ÉVFORDULÓ. Hét évvel ezelőtt halt meg Majtényi Mihály, a kiváló jugoszláviai magyar író. Ha élne, az idén lenne nyolcvan-estendős. A kettő jubileumról valamennyi lapunk, a rádió és a televízió is megemlékezett. Ebből az alkalomból a Magyar Szó napilap, melynek Majtényi Mihály alapító tagja és haláláig munkatársa volt, megkezdte a *Fekete fű* című eddig csak részben ismert regényének közlését. A Forum Könyvkiadó pedig közzéteszi, impozáns 9000 példányban, a *Garabonciás* és a *Bige Jóska házassága* című regényét. Tisztelői és a Magyar Szó dolgozói közösségének képviselői július 21-én megkoszorúzzák Majtényi Mihály sírját.

KÉTNYELVŰ HELYTORTÉNETI KIADVÁNY. Három testvérbarátságban élő falu — a vajdasági Tóba, a horvátországi Srpska Kapela és a Bosznia-Hercegovina-i Brezovo Polje — minden évben, július 4-én, a Harcosok Napján testvériség—egység találkoztart. Az idén volt a tizedik, Srpska Kapelán. Ebből az alkalom-

ból a három helyi közösség alkalmi kiadványt adott ki *A testvériség—egység találkozói, 1971—1981.* címmel. A kétnyelvű füzetben a találkozó történetét mondják el — szövegben, képből. Emellett a szerkesztők, kielégítve a közeli és a távolabbi múlt iránt megnyilvánuló érdeklődést, megjelentették a könyvecské-

ben a három falu vázlatos helytörténetét is. Jóllehet a dolgozatok egyenlőtlen színvonalúak, az alkalmi füzetcskére mégis érdemes felfigyelni, mert a helytörténeti kutatásba enged némi betekintést. Ennek eredményei ritkán jutnak el az olvasókhhoz, habár az önismeret fontos forrásai lehetnének.